

Комунальний загальноосвітній навчальний заклад
«Чернівецький обласний навчально-реабілітаційний центр № 1»

«У пошуках втраченого щастя»

***за твором О.Кобилянської
«В неділю рано зілля копала»
(урок з української літератури в 12 класі)***

Вчитель української мови
та літератури Токарева Г.І.

Тема: «У пошуках втраченого щастя.» (за твором О.Кобилянської «В неділю рано зілля копала.»)

Мета: забезпечити свідоме розуміння учнями тематичної спрямованості повісті, зацікавити їх різноманітними формами роботи над художнім твором, показати вміння старшокласників аналізувати поведінку та вчинки персонажів, знаходити в тексті описи, робити висновки, висловлювати власну думку;

удосконалювати навички виразного читання, активізувати словник;

розвивати культуру усного зв'язного мовлення, образну уяву, пам'ять, вміння логічно мислити, творчі здібності, здійснювати міжпредметні зв'язки;

виховувати почуття поваги до літератури рідного краю, співчутливість до людської біди, коригувати вимову.

Тип уроку: узагальнення та систематизація знань, умінь і навичок.

Обладнання: мультимедійна презентація, дидактичний, роздатковий, ілюстративний матеріал.

Хід уроку

1. **Організаційний момент.**
2. **Актуалізація опорних знань.**

2.1. Вступне слово вчителя.

Сьогодні ми продовжимо знайомство з творчістю О.Кобилянської і будемо працювати над її твором «В неділю рано зілля копала». Мені хочеться, щоб ви серцем і душею відчули те, про що писала письменниця, що її хвилювало, що тривожило і не давало спокою.

2.2. Теорія літератури.

- Який за жанром цей твір? – (Повість)

Проблемна ситуація

- Чому ви так думаєте?

Повість – це великий за обсягом епічний твір, у якому детально розповідається про багато подій із життя дійових осіб.

Це соціально-психологічна повість (прозовий твір)

3. Мотивація навчальної діяльності.

3.1. Спряжене мовлення.

Ольга Кобилянська – відома і талановита українська письменниця. Все її життя пройшло на Буковині серед чарівної природи. Вона любила свій рідний край, співчувала людям, які тут жили і працювали.

- Що лежить в основі твору? (мотив романтичної пісні «Ой не ходи, Грицю, на вечорниці»)

3.2. Слово вчителя.

Ще з дитинства, з юнацьких років майбутня письменниця захоплювалась народною творчістю, переказами, піснями.

Читаючи уривки, ми ніби опиняємось в тих місцях, бачимо красу навколишньої природи, відчуваємо жорстоку дійсність, яка відбирала у людей сили, здоров'я, розум і життя.

4. Повідомлення теми і мети уроку.

Наш урок називається: «У пошуках втраченого щастя».

Ми будемо:

- виразно читати
- переказувати
- коментувати події та вчинки героїв
- інсценувати уривок
 - творчо мислити
 - висловлювати свої думки

Мені хочеться, щоб вам було цікаво на уроці. Будьте уважні.

Говоріть виразно.

Я буду вам допомагати.

5. Застосування знань, умінь та навичок

5.1. Проблемна ситуація.

Повість відкривається картиною чарівної природи, що оточує село.

- Чим нас зачарував перший уривок, яким розпочинається повість?

(поетичною майстерністю авторки, яскравою поетикою художнього слова, зачаровує чудовими описами природи Карпатських гір)

О.Кобилянська знайомить читачів з буковинськими пейзажами.

Буковина чарує всіх своєю красою, зеленими смереками, гірськими річками, полонинами, квітучими садами.

5.2. Вибіркове читання описів

- Де відбувались події? («Між горами, що здіймалися вгору, ховалося велике село.»)

-Які ліси росли навколо? («Ліси тих гір – старі, непроглядні.»)

-Яка річка «окружляла» гору? («Ріка бігла з голосним плескотом і гуком.»)

«А навколо все шум і шум...» - **Чому?** («Шелестіли верхівки дерев... Гнулися смереки густими рядами з долини в гору.»)

Ольга Кобилянська жила на Буковині. Вона була закохана в рідний край. Описи природи допомагають краще уявити де відбуваються події, вони передають внутрішній стан людини.

6. Формування знань, умінь, навичок учнів.

6.1. Тематика твору:

- ❖ трагічне кохання,
- ❖ роздуми про долю людини,
- ❖ її відповідальність за свої вчинки,
- ❖ їхній вплив не тільки на своє життя, але й на життя близьких людей,

6.2. Дійові особи повісті:

- циганка Мавра;
- Раду (чоловік Маври);
- Андронаті (батько Маври);
- Іваниха Дубиха;
- родина Дончуків;
- Гриць;
- Тетяна;
- Настка.

6.3. Робота з таблицею

Літературні напрямки

Назва	Риси	Уривки з твору
Реалізм	Відображення життя, показ типових образів. Правдиве зображення характерів персонажів.	<i>Життєва основа твору:</i> буковинський матеріал. (реальні люди). Хто?
Неореалізм	Достовірність фактів, показ душевного стану героїв.	Життя та побут циган і селян. Душевні страждання персонажів.
Експресіонізм	Надмірна емоційність.	«В її голові міша-ється і Мавра, і Гриць, і цвіт папоро-ті, і вінок з Івана Купала...»

6.4. Інтерактивна вправа

Сюжетні лінії твору

Перша сюжетна лінія	Друга сюжетна лінія
Це історія життя і трагічна доля циганки Маври.	Зображення романтичного кохання Гриця.

7. Узагальнення та систематизація знань, умінь, навичок.**Історія життя циганки Маври**

*«Тебе видаючи, любити мушу,
Тебе кохаючи, загублю душу».
(Іван Франко)*

7.1. Технологія «Мікрофон»

Опис зовнішності циганкиЯкою ви уявляєте Мавру в молодості?

вродлива, висока, струнка
з довгим темним волоссям,
з очима чорними, як ніч,
з життєрадісним поглядом

Якою вона стала згодом?

виглядала старою, худюю,
з сивим волоссям,
обличчя її було бліде, вкрите зморшками
в очах назавжди залишився смуток

Якою була Мавра до себе і по відношенню до людей?

В молодості... (була)

життєрадісною і веселою,
довірливою,
доброю, вразливою

З роками... (стала)

терпеливою,
співчутливою до людей,
покійною долі

7.2. Переказ змісту за планом та опорними словами.

План

1. Життя в циганському таборі.
2. У лісі.
3. Проживання в Іванихи Дубихи.
4. В лісовій хатині.
5. У селі.

Дієслова:

закохалась	врятував	зустріла	жила	поселилась
народилась	підкинув	взяла	доглядала	збирала
хотів покарати			полюбила	шуміли
			стала	

Переказ

Молода вродлива циганка Мавра закохалась у панича. Згодом у неї народилась дитина. Її чоловік хотів покарати дружину за зраду.

Андронаті (батько Маври) врятував дочку від смерті, а її сина підкинув чужим багатим людям.

Іваниха Дубиха зустріла самотню Мавру в лісі і взяла до себе додому. Довгий час циганка жила у неї та доглядала маленьку Тетянку. Мавра полюбила дівчинку і стала для неї другою матір'ю.

Пізніше циганка поселилась на горі Чабаниця в лісовій хатині. Вона збирала зілля і лікувала людей.

7.3. Інсценування уривку з повісті

- «Зустріч Гриця з Маврою в лісовій хатині»
- «Монолог Маври: спогади про зустріч з Грицем»

7.4. Спряжене мовлення

Скласти план по змісту

Надворі стояв чудовий тихий вечір. Зорі висипали на небі.

Мавра сиділа біля своєї хатини і дивилась на місяць. Він виринув над горою і ярмом та зупинився перед її хатою.

Циганка сидить і молиться. Серце її стискається від жалю до себе. В її душі знов озивається струна жалю за Грицем. Він сирота, без матері й батька, підкинена дитина.

- Які почуття у Маври до Гриця?

План

1. Чудовий вечір.
2. Місяць з'явився на небі.
3. Мавра молиться.
4. Туга за Грицем.

8. Історія кохання Гриця

8.1. Прийом «Гронування»

Взаємовідношення персонажів

Якими ви уявляєте Тетяну, Гриця і Настку? (*вродливими, молодими, закоханими*)

Гриць – циганський син, і більш за все він хотів бути вільним і мандрувати по світу, «високий як дуб», «вус чорний, а сам білий та синьоокий».

О.Кобилянська показує роздвоєність душі Гриця.

- Гриць закохався у...

«Обох я вас люблю. Одну любив би, другу голубив би.»

Тетяна – вродлива, горда, «чарівниця»

- Чим причарувала вона Гриця? (*своєю вродою, гордою душею і рішучим характером*)

«Чорними бровами та очима приманювала, червоними цвітами маку держала. От і осліпила душу»

Настка – гарна білявка, «білолиця красуня», ласкава і покірна.

«Її боліло серце. Та не показувала вона йому свого жалю, а ждала терпеливо.»

- Кого вибрав Гриць? Чому?

8.2. Цитатна характеристика

«Хто це?» (Впізнай персонажа)

«Її голову пронизила страшна згадка. Тато, мама, Раду, і всі покинули її...»

«Вона живе спокійно у матері мов цвітка у цвітнику. Не бачить і не чує багато. Не бачить навіть краси своєї, що всіх, мов те сонце сліпить».

«Чи в тебе дві душі, що нас двох любиш, що двох нас сватаєш, що двох нас дуриш?»

«Не їсть, не п'є, не спить, а про те ніяка робота його не береться. Одно, що перед очима чорні очі, чорні брови, два червоні цвіти маку, а більш нічого...»

«Вона знає дуже багато ліків і вміє ворожити»

«Як тяжко дуже любити, а при тім ту любов перед матір'ю таїти»

«Донцю моя красна, донько моя пишна, стережися любові...»

«Коли б і не прийшов Гриць... вона все на нього ждала, однаково його любила...»

«Нікого ще так щиро я не любив, як тебе. Тебе одну я люблю. На весь світ одну. В неділю прийду знов, буду тебе ждати.»

8.3. Вправа «Так» чи «Ні»

Мавра стала для Тетянки другою матір'ю.

Циганка збирала зілля і лікувала людей.

Тетяна розповідала рідній матері про свою любов до Гриця.

Дівчина копала зілля в понеділок.

Після довгих блукань Андронаті знайшов Мавру.

«В городі Іванихи Дубихи аж до пізньої осені пишалися червоні маки».

Більш за все Гриць мріяв заробити багато грошей.

Купальський вінок Тетяни потонув у воді.

Гриць з Тетяною таємно зустрічались на полонині.

Іваниха Дубиха з дочкою Тетяною жили в долині біля млина.

9. Закріплення вивченого матеріалу

9.1. Бліцопитування

1. За що циган Раду хотів убити свою дружину Мавру?
2. Хто допоміг врятувати від смерті Мавру та її дитину?
3. Як склалася доля Гриця, сина Маври, в дитинстві?
4. Хто винен у смерті Гриця?
5. Хто був найкращим другом та порадником Тетяни?
6. Чому Настка все прощала Грицеві?

Відповіді: 1. За зраду. 2. Батько Андронаті. 3. Його виховували прийомні батьки. 4. По-перше, кохана Тетяна за зраду; по-друге, сам через роздвоєність натури. 5. Циганка Мавра. 6. Через кохання.

9.2. Рефлексія

Тестовий контроль

- Що робила дівчина у вівторок із пісні «Ой не ходи, Грицю...»?
а) отруїла, б) поховала, в) танцювала, г) варила.
- Як називається гора, біля якої стояла хата вдови Дубихи?
а) Чабанка, б) Чабаниця, в) Чабишка, г) Чубониця.
- У кого залишив Андронаті онука?
а) Бунчука, б) Дончука, в) Дубчака, г) Михайличука.
- Що побачила Мавра, коли пробудилася після зілля?
а) небо, б) віти смереки, в) батька, г) сина.
- У кого залишилася Мавра?
а) у Зобихи, б) у Берези, в) у Добчихи, г) у Дубихи.
- Як звали вихованку Маври?
а) Настя, б) Дарина, в) Тетяна, г) Івоніка.

9.3. Відгук про прочитаний твір

Ми прочитали уривки з повісті О.Кобилянської «...». Нас схвилював ... цього твору. Всі ... сприйняли випробування, які випали на долю героїв. Тут є ... і ненависть, ... і помста, людська доброта і ...

Нам сподобались ... — ... буковинської природи, зображення характерів ...

Нас вразили вчинки героїв. Вони пробуджують доброту в наших ...

Слова для довідок: «В неділю рано зілля копала»; сюжет, зміст, композиція; боляче; кохання, зрада, співчутливість; чудові, чарівні, мальовничі, гарні описи; краєвиди, пейзажі; героїв, персонажів, серцях, душах.

9.4. Враження від екскурсії в літературно-меморіальний музей О.Кобилянської.

Ми відвідали літературно-меморіальний музей Ольги Кобилянської.

Бачили: видання творів письменниці;

афіші до вистав за її творами;

ілюстрації до книг;

приміщення, в яких жила О.Кобилянська.

10. Підсумок уроку

10.1. Висновок

Щастя, яке воно?

До когось воно приходить раптово, інші довго блукають життєвими дорогами у пошуках власного щастя.

Хтось шукає його і не знаходить.

- А чи були щасливими герої твору?
- Чому тема нашого уроку «У пошуках втраченого щастя»?
- Хто з героїв був хоча б на мить щасливим?
- Що переважало у творчості О.Кобилянської?

Життя скалося так, що старий Андронаті знайшов свого онука і дочку, але він запізнився: довго блукав, розшукуючи їх.

Помирає Гриць від зілля, яким напоїла його Тетяна. Сама дівчина збожеволіла і втопилась.

Нещасна Мавра в своєму горі. Вони з батьком назавжди залишають ті місця, де зазнали багато страждань.

Отже, слід усвідомлювати власні помилки і не повторювати їх.

Діти, будьте добрими і співчутливими до людей!

***Швидко тече джерельна вода,
так за роками спливають літа.
Нехай вона зцілює наші серця,
в минуле нема вороття...***

10.2. Оцінювання

10.3 Домашнє завдання

Повторити зміст прочитаного твору.

